

Recenze **Slovník českých synonym a antonym**

Autor: Vanda Stejskalová Sobota, 25 Únor 2012

Nakladatelství Lingea je renomované nakladatelství zaměřující se na vydávání elektronických i knižních slovníků, mluvníc a jiných publikací s jazykovou tematikou. V rámci edice Správně česky nedávno vydalo tři knihy, určené pro širokou veřejnost. Dnes si z této edice představíme *Slovník českých synonym a antonym*, vydaný poprvé v roce 2007, podruhé 2009.

Česká lexikografie se může chlubit poměrně dlouhodobou historií, během níž vznikla řada slovníků od výkladových po ty, které se specializují na odbornou terminologii z různých odvětví, slang nebo neologismy. Není tedy divu, že pozornosti českých lexikografů neunikla ani oblast synonym, tedy slov stejného významu (i když o úplně identický význam samozřejmě u žádných synonym nejde, vždy se liší minimálně stylistickou hodnotou). K takovému slovníkům patří díla J. V. Bečky, a to *Slovník synonym a frazeologismů* (1977) a práce napsaná společně s J. Mašínem *Stručný slovník českých synonym* (1947). Přelomovou prací představuje dílo J. Hallera *Český slovník věcný a synonymický* (1969–1987). Všechny tyto práce mají pro dnešního uživatele jednu nevýhodu – některá v nich obsažená slova jsou dnes cítěna jako zastaralá, jiná zde naopak schází, přestože jsou dnes běžně užívaná. Z toho důvodu vytvořil kolektiv autorů z nakladatelství Lingea nový synonymický slovník, shrnující v sobě běžnou slovní zásobu (spisovnou i nespisovnou) spolu s odbornými termíny 21. století.

Jak napovídá název recenzovaného slovníku, obsahuje kromě synonym také antonyma, tj. slova protikladného významu. Jde tak o první slovník tohoto druhu, neboť žádná publikace zaměřená výhradně na shromáždění českých antonym zatím vydána nebyla.

Slovník obsahuje celkem 33 000 hesel, 51 000 významů, 120 000 synonym a 23 000 antonym. Ke knize, čítající téměř 600 stran, je navíc připojena elektronická verze na CD-ROMu, obsahující dvojnásobek hesel (65 000). Díky této verzi, využívající stejně jako ostatní slovníky z řady Správně česky aplikaci EasyLex, můžete jednotlivá synonyma a antonyma vyhledávat mnohem jednodušeji, aniž byste se zdržovali listováním v knize. Stačí nainstalovat si program na svůj osobní počítač a pak buď zadat výraz, k němuž potřebujete zjistit vhodný ekvivalent, do vyhledávače, nebo jednoduše najet myší na dané slovo a program se o vše postará sám.

Hesla jsou psána velice přehledně. Modrou barvou jsou vyznačena heslová slova, poté následuje řada synonym rozdělených podle významů. K některým z nich je připojena stylová charakteristika (např. neutrální, expresivní, odborné apod.). Antonyma jsou uváděna za symbolem ♦, a to opět k jednotlivým významům.

Jak už bylo zmíněno, slovník obsahuje nejen spisovná slova, ale též nespisovná (mezi nimi i vulgární, např. *kunda*, *pindour* nebo *šlapka* ve významu ‚prostitutka‘). Překvapivě zde byla kromě neologismů zařazena i některá slova knižní (např. *kuriózum*, *pasus*, *slavomam*). Přestože zde řada slov není uvedena (srov. počet hesel v našem největším výkladovém slovníku, který navíc neobsahuje termíny a neologismy, z nichž některé jsou v *Slovníku českých synonym a antonym* obsaženy), jde o poměrně reprezentativní korpus, který může být v budoucnu kdykoliv aktualizován.

U slovníku bych uvítala, kdyby autoři v předmluvě uvedli, podle jakých kritérií vybírali slova, která budou nebo naopak nebudou do slovníku zařazena. Např. z mysliveckého slangu je tu uvedeno slovo *barva* ‚krev‘, *barvář* ‚pes‘, nikoliv však rovněž poměrně známé slovo *okař* ‚pytlák‘. Z nářečních slov tu je například uvedeno jako heslové slovo *dědina*, *peřina*, nikde ale není uvedena *máčka* ve významu ‚omáčka‘ nebo *čagan/čakan* ‚hůlka‘, tj. slova rozšířená poměrně na rozsáhlém jazykovém území. Autoři jsou samozřejmě omezeni jazykovou databází, z níž vycházeli, mohli by tedy alespoň uvést, z jakých zdrojů byla tato databáze sestavena. Vhodné by bylo rovněž uvést jména pracovníků, kteří se na tvorbě slovníku podíleli.

Slovník doporučuji zejména překladatelům, redaktorům a spisovatelům, kteří někdy nemohou nalézt vhodný výraz nebo by se chtěli vyhnout opakování stejných slov. Publikaci samozřejmě uvítají i ostatní uživatelé českého jazyka, kteří by rádi obohatili svou slovní zásobu a zpestřili svůj styl o nová slova.

Na závěr připojuji pár ukázkových hesel:

bačkora 1 papuč, pantofel, treпка 2 *ob. hanl.* (expr.) baba, bábovka, (neutr.) zbabělec, slaboch ♦ (expr.) borec, nebojsa, (neutr.) hrdina 3 *stav.* Konzola

krásný 1 nádherný, půvabný, (kniž.) spanilý, sličný ♦ ošklivý, šeredný, ohyzdný ► *krásná literatura = beletrie* 2 *expr.* pěkný, (neutr.) slušný, dobrý (příležitost), veliký (plat) ♦ (neutr.) nedostatečný, neuspokojivý

lomit 1 *fyz.* lámat (světlo) 2 *lomeno mat.* děleno ♦ krát, násobeno 3 *lomit rukama* (přen.) bědovat, naříkat, hořekovat

Slovník českých synonym a antonym vydalo nakladatelství **Lingea**